

ZÁKLADY OBECNÉ PSYCHIATRIE

Michaela Mayerová

PSYCHICKÉ FUNKCE

- **obecné údaje**
- **vědomí a jeho poruchy**
- **vnímání a jeho poruchy**
- **emotivita a její poruchy**
- **myšlení a jeho poruchy**
- **jednání a vůle a jejich poruchy**
- **pudy a instinkty a jejich poruchy**
- **intelekt a jeho poruchy**
- **osobnost a její poruchy**

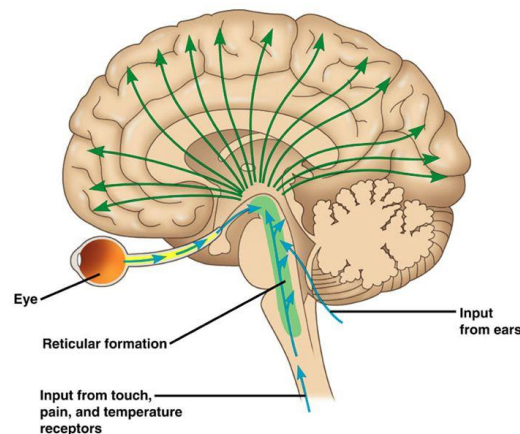
Obecné aspekty

- **pro správné fungování jedné psychické funkce nezbytná účast ostatních psychických dějů**
- **nelze oddělovat příznaky psychické od tělesných, společné etiopatogenetické mechanismy somatických a duševních nemocí (člověk - biopsychosociální jednotka)**

Vědomí: definice

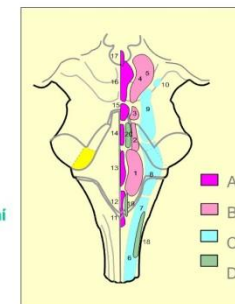
- vědomí - bdělý stav, v němž si člověk uvědomuje sám sebe, své okolí a své psychické pochody
- vědomé pochody jsou vázány na zpracování informací v rozlehlých partiích mozkové kůry, je nutná vzájemná interakce jednotlivých korových a subkorových oblastí (nejdůležitější struktura retikulární formace)

Retikulární formace

Retikulární formace

- A. nuclei raphes
- B. mediální skupina jader
- C. laterální skupina jader
- D. předmozečková (precerebelární) retikulární jádra
- E. monoaminergní jádra

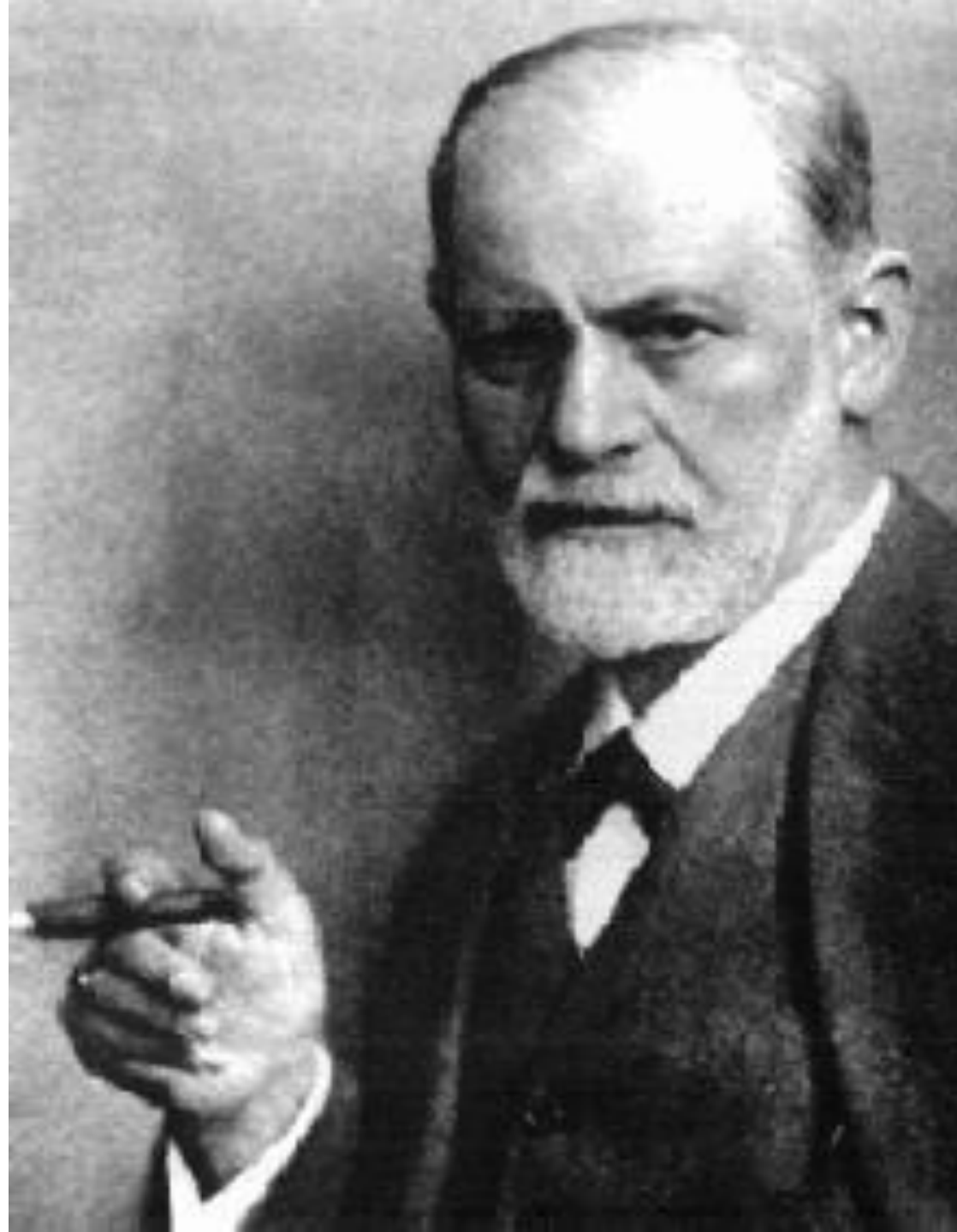

Vědomí: vědomé a nevědomé

- kontinuum od plně vědomé psychické činnosti přes částečně až k plně neuvědomované
- nevědomé psychické pochody mají vliv na naše prožívání a chování
- mohou se projevit jako automatismy (řízení auta), ve snech nebo chybných výkonech (přeřeknutí)
- za zvláštních okolností (hypnóza, volné asociace, psychoterapií) je možné je převést do vědomí
- Freud vypracoval teorii nevědomých psychických projevů a přisoudil jim rozhodující vliv na psychiku

Sigmund Freud
(1856 Příbor na
Moravě
– 1939, Londýn),
převážně žil ve Vídni

Vědomí: funkce vědomí

- **bdělost (vigilita)** - osciluje v průběhu dne
- **jasnost (lucidita)** - schopnost uvědomění si sebe sama a své psychické stavy
- **rozsah (kapacita)** - míra schopnosti vnímat události kolem sebe
- **idiognoze** - schopnost přiřadit obsah vědomí vlastnímu já (objektivizovat co jsou vlastní psychické projevy)
- **sebeuvědomování** - schopnost zaujímat postoj k vlastnímu chování, jednání a hodnocení vlastní osoby

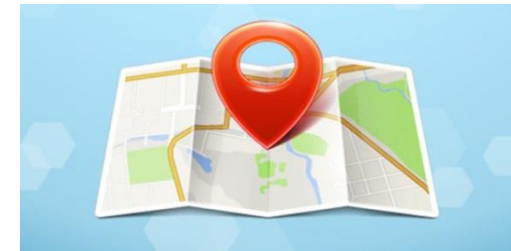
Vědomí: hodnocení stavu vědomí

Nejčastěji pomocí orientovanosti:

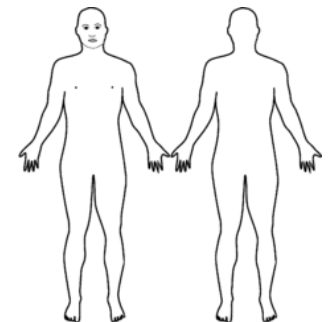
- orientace autopsychická - vlastní osobou

- orientace alopsychická - místem, časem, situací

- orientace somatopsychická - ve vlastním tělesném schématu

Vědomí: fyziologické změny

Spánek

Hypnóza

zvýšená sugestibilita;

raport - selektivní vztah k hypnotizérovi;

zkreslené vnímání a hodnocení skutečnosti)

Podmínky hypnózy: sugestibilita, hypnabilita

Použití hypnózy: v rámci širšího psychoterapeutického přístupu
(neurotické a konverzní poruchy)

Vědomí: kvantitativní poruchy

- **somnolence** - ospalý
- **sopor** - dojem spícího, reaguje na silné podněty
- **kóma** - bezvědomí
- **kolaps** (synkopa, bezvědomí) - náhle vzniklá, krátkodobá kvantitativní porucha vědomí (příčina - nedokrvení mozku, únava, vyčerpání, psychogenní důvody)

Hodnocení:

Glasgowská škála kvantitativních poruch vědomí hodnotí:

- ✓ otevření očí
- ✓ slovní kontakt
- ✓ motorická odpověď

Vědomí: kvalitativní poruchy

- neschopnost adekvátně vnímat a hodnotit okolí a svou roli v něm

Delirium (obluzené vědomí):

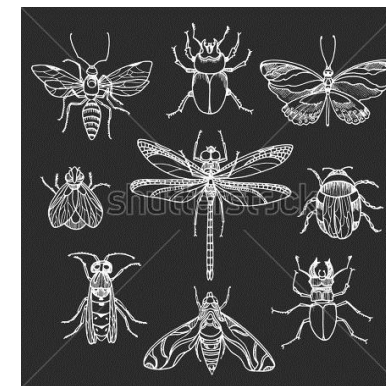
- náhlý vznik (ve večerních hodinách), bouřlivý, krátký průběh, následná amnézie
- desorientace, bezradnost, neklid, úzkost, nesoustředivost, zvýšená sugestibilita, prchavé bludy, narušená soudnost (nerozezná skutečnost od snových představ, které přecházejí v iluze a halucinace)

Výskyt:

- ✓ v důsledku organické příčiny
- ✓ abstinenční syndrom
- ✓ psychogenní deliria

DELIRIUM

- **Syndrom**, nikoliv nemoc
- Vědomí kvalitativně změněné (obluzené) a oscilující (kolísání s poruchy vědomí s lucidními intervaly)
- Desorientovanost časem, místem a situací
- Zvýšená motorická aktivita nebo naopak psychomotorický útlum
- Zhoršená koncentrace
- Úzkost, strach, špatná nálada, zlost, euforie, apathie
- Halucinace a iluze (nejčastěji optické, mikropsie, bílé předměty na tmavém pozadí)
- Inkoherentní myšlení, perseverace, paranoidita
- Vegetativní poruchy: tremor, tachykardie, pocení, zčervenání obličeje, dilatace zornic, zvýšený TK
- Fatické poruchy: amnestická afazie (neschopnost pojmenovat předměty), dysgrafie
- Typické zhoršování v noci (inverzní typ spánku)
- Zvýšená sugestibilita
- Následná amnézie (ostrůvkovitá)

www.shutterstock.com - 678958177

FORMY DELIRIA PODLE STUPNĚ MOTORICKÉHO NEKLIDU

- **Furibundní** – s intenzivní psychomotorickým neklidem

- **Blandní (hypoaktivní)** – bez PM neklidu

- **Musitující** – halucinatorní představy vedou k drobným automatickým pohybům

(floccilegium - sbírání vloček na pokrývce aj.)

PŘÍČINY DELIRIA

1) INTRAKRANIÁLNÍ:

- úraz hlavy
- infekce CNS
- tumory
- vaskulární mozkové příhody
- demence, neurodegenerativní nemoci

2) EXTRAKRANIÁLNÍ:

- infekce (pneumonie, tyfus, uroinfekce, spála aj.)
- karcinomatózy
- metabolické a endokrinní choroby (uremie, dehydratace, hypoglykémie, poruchy štítné žlázy aj.)
- anoxie (stavy po celkové anestezii, srdeční a dechová nedostatečnost, anemie)
- nutriční (deficit thiaminu, hladovění aj.)
- toxické (barbituráty, anticholinergika)
- **abstinenční** (při závislosti na alkohol – po 2-5 dnech od odnětí alkoholu, benzodiazepiny, barbituráty, opiáty aj.)
- ostatní (hypotermie, intenzivní bolest aj.)

DELIRIA V NEMOCNICÍCH

- 5 - 8% všech pooperačních stavů na chirurgii
- 10% pacientů středního věku na internách
- 8 - 12% všech pacientů v psychiatrických zařízeních
- 40% všech pacientů na neurologických odděleních
- 35 - 80% pacientů na geriatrických odděleních
- 33 - 80% pacientů po operaci na otevřeném srdci
- 20% pacientů s frakturou krčku femoru
- 17% všech psychiatrických konsilií ve všeobecných nemocnicích pro dg deliria

LÉČBA DELIRIA

! KAUZÁLNÍ !

Symptomatická – při psychomotorickém neklidu:

- ❖ incizivní anipsychotika (haloperidol...)
- ❖ atypická antipsychotika

Benzodiazepiny, pokud nejsou kauzální léčbou při abstinenčních deliriích, stav zhoršují!

Diferenciální diagnóza mezi demencí a deliriem

Příznaky	Demence	Delirium
začátek	obvykle plíživý	náhlý
vědomí	často jasné	zakalené
orientace	měnlivá	zhoršená
krátkodobá paměť	zhoršená	zhoršená
vnímání	méně zhoršené	zhoršené
cyklus spánek – bdění	normální	narušen
průběh	stabilní	měnlivý
reversibilita	80% irreverzibilní 20% reverzibilní	většinou reverzibilní
fyzikální vyšetření	příznaky vyšší korové neurologické dysfunkce	příznaky fokální neurologické a vegetativní dysfunkce

Vědomí: kvalitativní poruchy

Obnubilace (mráкотný stav):

- charakteristický náhlý počátek a konec (propadá se do něj z jasného vědomí)
- pestrý klinický obraz
 - neklid
 - stuporozní stav
 - automatická forma (chová se nenápadně, adekvátně situaci, strnulý výraz, bledost)
- plná amnézie

Ganserův syndrom

- zvláštní forma psychogenně vyvolané obnubilace - nemocný odpovídá absurdně nesprávně (nevědomá simulace)

Vědomí: kvalitativní poruchy

Poruchy idiognoze:

- vlastní zážitky připadají jako cizí (**depersonalizace** - připadá si odcizený, robotizovaný, jako by na sebe pohlížel z povzdálí)
- zdá se cizí okolí (**derealizace** - okolí se jeví neskutečné, vzdálené)
- uvědomuje si, že jde o vlastní prožitek

Výskyt

- u psychických poruch
- deprivací
- jako hypnagogní či vigilagogní fenomén

Vnímání: definice

- Základní psychická funkce, která umožňuje poznávat dění kolem a sebe sama
- Aktuální odraz reality v našem vědomí

Základní pojmy:

- na periferní část receptoru působí podnět, který vyvolá **vzruch**
- vzruch veden drahami do mozku, kde v příslušné oblasti vyvolá podráždění – **počitek**
- Současně působí více podnětů, tj. více počitků, které se spojují s minulou zkušeností a vzniká výsledný komplexní **vjem**

Vnímání: fyziologické změny

- **smyslové klamy** - dány fyziologickými vlastnostmi čidel, korigovány úsudkem (hůl ponořená do vody se zdá zlomená)
- **Purkyňovy paobrazy** - následné barevné kontrasty (doznívání stimulace zrakového analyzátoru)
- **eidetismus** - schopnost věrně reprodukovat viděnou nebo slyšenou skutečnost (děti, umělci)
- **pareidolie** - fantazijní dotváření reálných neurčitých tvarů do smysluplných obrazů
- **synestézie** – spojování a zaměňování vjemů z různých čidel (barevné slyšení –slyšení určitého tonu vyvolá pocit určité bary)

Vnímání: poruchy vnímání

Iluze

- zkreslený vjem vyvolaný skutečným podnětem

Dělení:

- sluchové (venku štěká pes, ale já ho slyším mluvit lidskou řečí)
- zrakové
- čichové
- chuťové
- hmatové

Výskyt:

- fyziologické stavy (silná únava, snížená pozornost, emoční napětí)
- psychické poruchy

Vnímání: poruchy vnímání - halucinace

- Podle složitosti:
 - **elementární** - jednotlivé podněty jako tóny, záblesky,
 - **komplexní** - celé postavy, předměty, srozumitelné věty,
 - **kombinované** - halucinace „vnímané“ více smysly současně, např. mluvící postava.
- Podle domnělé lokalizace smyslovým orgánem:
 - **zrakové** - nejsou typické pro schizofrenii, často jsou komplexní (lidé, zvířata, celé scény):
 - makropsie - objekty se zdají být větší,
 - mikropsie - objekty se zdají být menší,
 - flashbacky - u lidí, co v minulosti požíli halucinogenní drogu, návrat zrakových halucinací . Ovšem jen na pár sekund, jako vzpomínka na stav prožitý pod vlivem drogy. Většinou je vyvolán nějakým podnětem připomínající onu zkušenost.
 - **sluchové** – jsou typické pro schizofrenii, nejčastěji ve formě hlasů jedné či více osob. Mohou náležet známým i neznámým lidem.
 - imperativní - hlas či hlasy nemocnému něco přikazují,
 - komentující – komentují pacientovo chování
 - (antagonistické - protichůdné, např. jeden hlas nemocného chválí, jiný ho kritizuje)
 - **čichové a chuťové**
 - **tělové**:
 - hmatové - pocity kontaktu na povrchu svého těla, např. svědění, štípnutí vosy, mohou mít také sexuální obsah,
 - pohybové - pocity neexistujícího pohybu, nemocný je přesvědčen, že létá, vznáší se, padá, atd.,
 - verbálně motorické - nemocný je přesvědčený, že někdo mluví jeho ústy,
 - grafomotorické - nemocný je přesvědčený, že někdo jiný píše jeho rukou,
 - orgánové - vnímání vlastních útrobních částí, často se zcela konkrétní představou o jejich změně vlastností či velikosti (zkamenění, odumření),
 - negativní - nemocný popírá určitou část svého těla, nebo ji umísťuje mimo tělo, tzn. že si ukládá játra pod polštář, atd.
 - **Intrapsychické** – typické pro schizofrenii – pocity manipulace s myšlenkami, odnímání a vkládání myšlenek, zveřejňování myšlenek, ozvučování
 - **inadekvátní** - nemocný má pocit, že vnímá okolní svět jinými orgány, než je běžné (vidí zuby, slyší kolenem apod.)

Vnímání: poruchy vnímání

Psychosenzorické poruchy:

– poruchy syntézy v oblasti jednotlivých analyzátorů:

- poruchy vnímání vlastního těla (dysmorfofobie, fenomén zrcadla – v zrcadle vidí přetváření svého obličeje)
- poruchy vnímání pohybových změn okolí (svět se zdá mrtvý, nebo naopak v pohybu)

Gnostické poruchy:

- poruchy poznávání, identifikace objektů (souvisí s poruchou korových analyzátorů)
 - zraková agnosie, afázie, agrafie
 - Babinského anozognoze levostranné obrny těla - při levostranné hemiplegii při postižení pravé hemisféry – nemocní si deficit neuvědomují a při postavení padají
 - syndrom fantomového údu

Emoce: definice

Emoce

- vyjadřují subjektivní vztah člověka k jeho vlastním projevům a jevům a situacím v okolí, mají hodnotící význam

Afektivita

- pohotovost k emočním reakcím

Emotivita

- celková dlouhodobá emoční charakteristika jedince

Charakteristiky emocí:

- subjektivnost, polarita, aktuálnost, dynamičnost

Tělesné projevy emocí:

- mimika, hlas, vegetativní a hormonální změny

Emoce: dělení

Dle polarity: kladné a záporné (libé a nelibé, stenické a astenické)

Dle kvality: Nižší; vyšší - sociální, etické, estetické (poruchy - nadměrný rozvoj vs. defekt)

Dle intenzity a trvání: afekty a nálady

Podle struktury a obsahu

Emoce: poruchy afektu

Afekt – náhlá, rychle vznikající, krátkodobá prudká emoční reakce na různé zážitky, provázená vegetativními a mimickými projevy

Poruchy afektu

- **patický afekt** – intenzivní afekt, na jeho vrcholu krátkodobý mráкотný stav (proto následná amnézie), ve kterém může dojít k závažnému jednání

Emoce: poruchy nálady

Patické nálady - charakteristiky:

- abnormní vzhledem k jedinci
 - expanzivní (manická, euforická, extatická, rezonantní, dysforická)
 - depresivní (depresivní, bezradná, apatická, anhedonická, morozní, úzkostná)
- trvání (u depresivní nálady ≥ 2 týdny, u mánie ≥ 4 dny)
- Intenzita

Patická depresivní nálada – charakteristiky

- ✓ **trvání ≥ 2 týdny**
- ✓ **neodklonitelnost**
- ✓ **ranní pessimismus**
- ✓ **nemá adekvátní příčinu**

Emoce: poruchy obsahu

- **fobie - nepřiměřený, přehnaný strach určitého konkrétního objektu nebo situace**
- **strach omezen na tuto situaci nebo objekt (př. klaustrofobie - strach z uzavřených prostor, arachnofobie - strach z pavouků)**

Emoce: poruchy struktury

- paratymie-paradoxní emoce
- emoční ambivalence
- emoční oploštělost
- emoční labilita
- emoční inkontinence
- **alexitymie** - neschopnost rozumět a hodnotit vlastní emoce (často tělesné hodnocení)
- **idiosynkrazie** - selektivní emoční přecitlivělost a odpor vůči různým vjemům a situacím (škrábání nehtů o zed', křupání prsty)
- **Katatymie** - emoční zkreslení psychických funkcí

Myšlení: definice

- nejvyšší forma poznávací činnosti
- proces **zprostředkovaného a zevšeobecněného** poznání skutečnosti (skutečnost poznáváme prostřednictvím vztahů a závislostí mezi konkrétními vnímatelnými jevy a na základě poznání závislostí a vztahů docházíme k poznání všeobecného charakteru)
- nejsložitější, komplexní psychická funkce
- v současných anglosaských učebnicích spíše pojem kognitivní funkce
- substrátem hlavně asociační kůra mozková

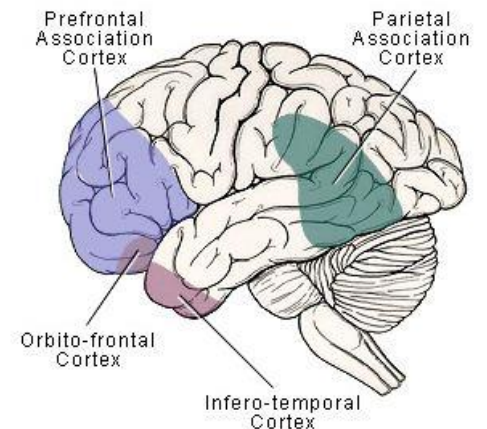

Figure 6. The frontal, parietal and temporal association areas. Reprinted from http://humanphysiology.tuars.com/program/section8/8ch15/s8c15_10.htm

Myšlení: zákonitosti myšlení

Myšlenkový proces:

- **asociace - označují skutečnost, že představy se v naší mysli vytváří v řetězcích, vynoření jedné představy vyvolá další**

K vytváření soudů a závěrů dochází pomocí logických úkonů:

- **porovnání a rozlišování**
- **analýza a syntéza**
- **indukce a dedukce**
- **abstrakce a konkretizace**

Myšlení: dělení

Dělení z vývojového aspektu

- primitivní, symbolické, magické - tj. archaické, nevědecké nebo prelogické myšlení
- logické myšlení, tj. vědecké, tvůrčí myšlení

Další možnosti dělení

- dle podnětů k myšlení (spontánní vs reaktivní)
- dle převažujících skladebných prvků myšlení (**konkrétní**, uskutečňující se pomocí představ vs myšlení **abstraktní**, na základě pojmů)
- dle determinující tendence (intuitivní myšlení)

Myšlení: kvantitativní poruchy

1. Poruchy dynamiky myšlení:

- útlum myšlení
- zrychlené myšlení

Výskyt : afektivní poruchy

2. Poruchy struktury myšlení:

- ulpívavé myšlení neboli perseverace
- nevýpravné myšlení
- zabíhavé myšlení

Výskyt: organické poruchy CNS

- paralogické neboli dyslogické myšlení
- inkoherentní myšlení

Výskyt: schizofrenní onemocnění

Myšlení: kvalitativní poruchy

Poruchy obsahu:

- ovládací myšlení
- obsedantní (nutkavé, anankastické, vtíravé) myšlení

Výskyt: obsedantně-kompulzivní poruchy

- autistické (autisticko-deréistické) myšlení
- rezonérství (plané mudrování)
- patologické magické a symbolické myšlení
- vztahovačné myšlení
- chudost obsahu myšlení

Výskyt: schizofrenní poruchy

Myšlení: Bludy

Blud - mylný závěr myšlení, vzniklý správnými logickými pochody na základě mylné premisy, způsobený duševní chorobou

Charakteristiky:

- chorobný vznik
- obsahová zvrácenost
- nevývratnost
- vliv na jednání
- blud je individuální a soukromý útvar

Bludy – typu bludů

1.) Makromanické (bývají i u mání)

- **Megalomanické** – přesvědčení o zvláštním významu vlastní osobnosti
- **Extrapotenční** – přesvědčení o nadpřirozených schopnostech či nadání
- **Originární** – přesvědčení o vznešeném původu
- **Inventorní** – přesvědčení, že je vynálezcem významného objevu
- **Reformátorské** – přesvědčení o tom, že provede významné změny ve společnosti
- **Mesiášské (religiózní)** – přesvědčení, že je spasitelem
- **Erotomanické** – přesvědčení o neodolatelnosti pro druhé pohlaví
- **Eternity** – přesvědčení, že dotyčný je nesmrtelný, že nezemře

2.) Mikromanické (bývají i u depresí)

- **Insuficientní** – přesvědčení o vlastní neschopnosti
- **Autoakuziční** – sebeobviňování za různá neštěstí atp.
- **Obavné** – přesvědčení, že se přihodí katastrofa
- **Ruinační** – přesvědčení o totálním zchudnutí
- **Negační** – popírá existenci (buď vlastní či někoho jiného – např. z rodiny atp.)
- **Enormity** – přesvědčení, že svojí existencí či činností přivodí katastrofu
- **Eternity** – přesvědčení, že musí žít navždy, aby trpěl za své hříchy
- **Hypochondrické** – přesvědčení daného jedince, že trpí nějakou chorobou – většinou nevyléčitelnou
- **Dysmorfofobické** – Přesvědčení, že část těla je znetvořená nebo zohyžděná

3.) Paranoidní

- **Paranoidní** – připisuje věcem a situacím kolem sebe význam ve vztahu k vlastní osobě
- **Perzekuční** – přesvědčení o pronásledování a ohrožení vlastní osoby
- **Kverulační** – pod vlivem přesvědčení o perzekuci si stěžuje na policii, různé instituce, podává žaloby a odvolává se až k nejvyšším místům
- **Emulační (žárlivecké)** – přesvědčení o nevěře partnera
- **Transformační** – chorobný pocit změny osobnosti
- **Metamorfózy** – pocit změny v jinou bytost – např. zvíře
- **Kosmické** – obsahem jsou např. mimozemské civilizace (ovlivňování, pozorování ...)

Další dělení: systemizované, nsystemizované.

Jednání a vůle: definice

- **jednání směřuje k určitému cíli, je dáno vůlí a motivací (uvědomělé podněty vyvolávající uspokojení potřeb)**
- **projevuje se chováním, mimikou, gestikulací a postoji**

Jednání: poruchy jednání

Kvantitativní (projevují se změnou psychomotorického tempa)

- hypagilnost- snížená aktivita
- hyperagilnost - zvýšená aktivita
- agitovanost - (neúčelný neklid, bezcílné pohyby)
- raptus (bouřlivé chování s agresí)

Kvalitativní změny

- katatonní syndrom
 - stupor - stav strnulosti
 - nástavy (flexibilitas cerea)
 - povelový automatismus
 - negativismus (pasivní a aktivní)
- automatismy
- zkratkové jednání (vede k cíli nejkratší cestou)
- tiky –mimovolní , rychlé, opakující se pohyby

Vůle: kvantitativní poruchy

- **hypobulie - snížení volní aktivity**
- **abulie – ztráta volní aktivity**
- **hyperbulie**
- **apatie – hypobulie + emoční oploštělost**

Pudy a instinkty: definice

Pud

- fylogeneticky staré reakce, druhově stálé, zajišťující nezbytné potřeby jedince

Instinkt

- zděděná schopnost jednat určitým způsobem pokud dojde k expozici podnětové situaci, na níž je instinkt nastaven
- instinktivní chování zejména u hmyzu, ryb a ptáků
- instinktivní činnost u člověka poznamenána individuální zkušeností a označuje se jako pud
 - pud má cíl (uspokojení), svázán s emocemi (při uspokojení pozitivní emoce, v opačném případě negativní)

Pudy: dělení (dle Vondráčka)

Pud zachování rodu

- sexuální
- rodičovský (pud péče o potomstvo)

Pud zachování jedince

- obživný
- sebezáchovy
- orientační
- zvědavosti, zvědavosti

Pud sociální (sdružovací)

Pud pro zpříjemnění existence (pud zdobivosti, vlastnický, sebeuplatnění)

Pudy: poruchy

Pud sexuální – poruchy jeho složek:

- identity (muž vs žena)
- role (specifické chování pro muže vs po ženu, identita a role se utváří do 3. roku věku)
- orientace (sexuální přitažlivost k opačnému nebo stejnému pohlaví, homosexualita)
- aktivity (porucha kvantitativní, kvalitativní – poruchy parafilie)

Poruchy pudu rodičovského:

- záměrná neplodnost
- zanedbávání péče o dítě
- týrání dítěte
- porucha citové vazby mezi rodičem a dítětem

Pudy: poruchy

Poruchy pudy obživného

- Sitofobie (odmítání potravy nebo některé její složky)
- Pika (jedení předmětů, které nejsou určeny k jídlu)
- poruchy příjmu jídla

Poruchy pudy sociálního

- nadměrné samotářství
- nadměrná familiárnost

Pudy: poruchy

Poruchy pudy sebezáchovy

- sebepoškozování
- sebevražda (demonstrativní, bilanční)

Pudy: poruchy

Poruchy pudu pro zpříjemnění existence

- jedinec odmítá vymoženosti civilizace
 - askeze (zříká se světských vymožeností), diogenismus (odříkání, poustevnický život)
- drogy, tetování
- chorobná zdobivost
- poruchy pudu sebeuplatnění
 - Herostratismus (Herostrates zapálil chrám bohyně Artemidy v Efezu, aby se o něm mluvilo)
 - Alkibiadismus (Alkibiades z podobného důvodu usekl svému psovi ocas)

Intelekt: definice

Intelekt:

- rozumová schopnost člověka vztahující se především k řešení teoretických problémů

Intelligence:

- obecná psychická schopnost adaptovat se na nové problémy a podmínky života

Měření intelektových schopností

- komplexní: Wechsler Adult Intelligence Scale – III (WAIS-III)
Wechslerův test (obsahuje 5 verbálních a 5 nonverbálních zkoušek)
- Ravenův test – obsahuje 60 úkolů se vzrůstající obtížností, z daných obrazů je třeba vyvodit chybějící

Intelekt: dělení dle IQ

IQ u dětí:

- **mentální věk/kalendářní věk x 100**
- **IQ u dospělých:**
- **obdržený výsledek /očekávaný výsledek dle statistického průměru x 100**
- **průměr 90 -110**
- **podprůměr 80-90**
- **nadprůměr 10-140**

Intelekt: poruchy

Mentální retardace

- **nedostatečný rozvoj intelektu**
- **s tímto souvisí úroveň narušení chování, stupeň soběstačnosti a nutnost péče**

Demence

- **snížení až ztráta dříve dosažené úrovně intelektu**
- **specifické screeningové škály na demenci:**
 - **Mini Mental State Examination - umožňuje orientační a rychlé zhodnocení kvality kognitivních schopností (administrace trvá 5-10 minut)**
 - **subtesty hodnotící orientaci, krátkodobou paměť, konstrukčně-praktické schopnosti, čtení, psaní, početní schopnosti a pozornost**

Mentální retardace: dělení

Lehká mentální retardace IQ 50-69 (9-12r)

- postižení jsou vzdělatelní

Středně těžká mentální retardace IQ 35-49 (6-9 r)

- postižení vychovatelní, ale nevzdělatelní

Těžká mentální retardace IQ 20-34 (3-6 r)

- porucha vývoje, defekty smyslových orgánů, neurologické příznaky

Hluboká mentální retardace IQ < 20 (<3 r)

- neschopni pečovat o základní potřeby, vyžadují stálý dohled

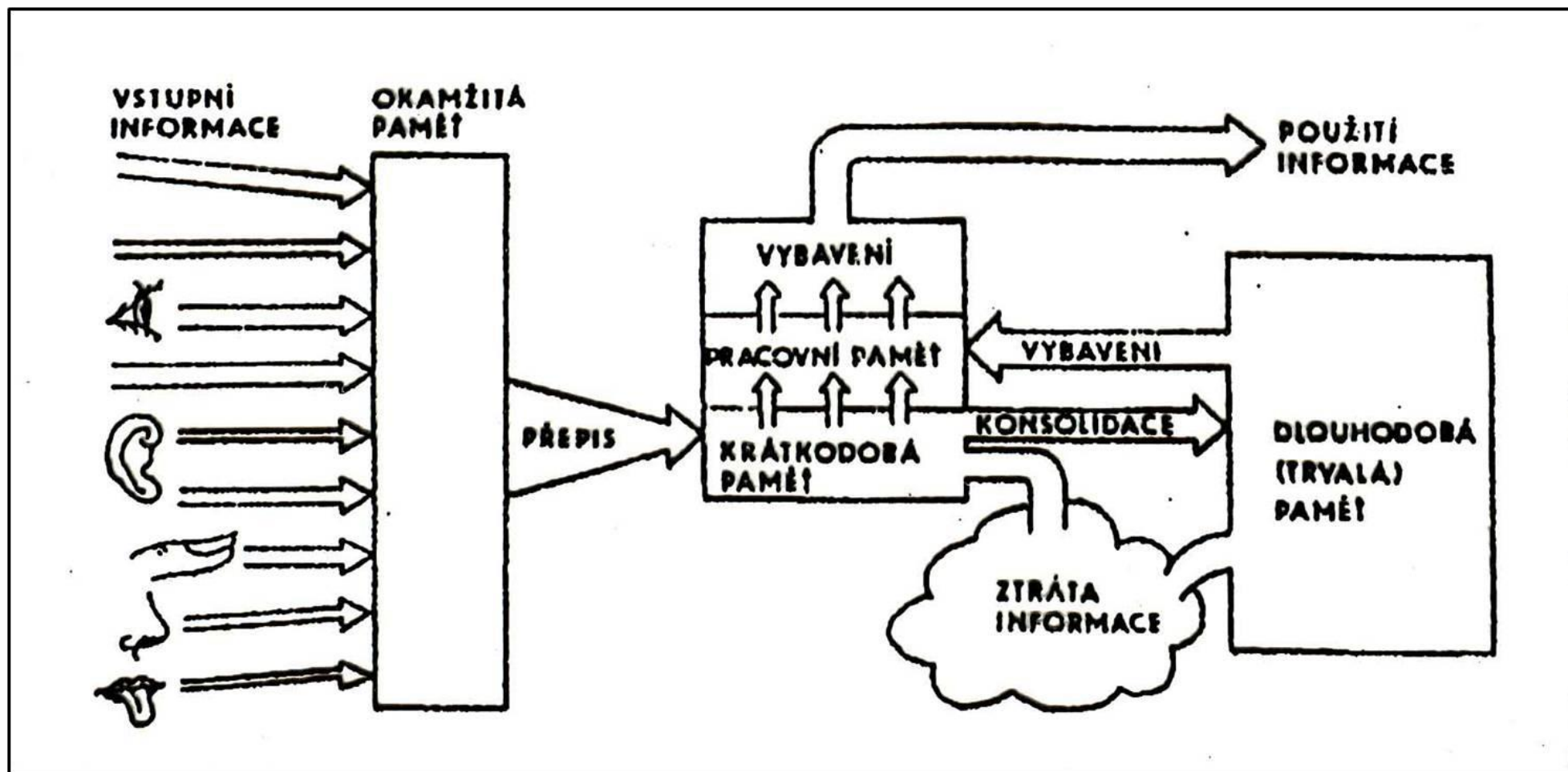
Paměť: definice

- schopnost ukládat, udržovat a vybavovat informace
- s pamětí úzce souvisí učení

Hodnocení paměti (neuropsychologické testové metody):

- komplexní - Wechsler Memory Scale III
- specifické - California Verbal Learning Test

Paměť: mechanismy ukládání paměťových stop

podněty – bezprostřední paměť: část do krátkodobé paměti, část pak do dlouhodobé
bezprostřední krátkodobá paměť dána vzrušivostí uzlů nervové sítě, dlouhodobá
vyžaduje chemické nebo morfologické změny realizované procesem konsolidace

Paměť: dělení

Dělení dle časové dynamiky:

- krátkodobá
- dlouhodobá

Dělení dle obsahu

- deklarativní (epizodická) - kartotéka, odpovídá na otázku co, zahrnuje osobní prožitky, místo, čas
- sémantická - návod, odpovídá na otázku jak, zahrnuje znalost pravidel a postupů, jež jsou základem dovedností, poznatky získané výchovou a vzděláním (matematika, jazykové znalosti)

Paměť: poruchy

Celkové poruchy

- snížení, zvýšení, spíše však významněji narušeny jednotlivé komponenty (vstíplivost -ukládání, retence -udržování, výbavnost)

Amnézie

- přechodná ztráta paměti na události, které rušivému zásahu předcházely (trauma, po elektrokonvulzivní léčbě, epileptický záchvat)
- anterográdní a retrográdní amnézie - neschopnost zapamatovat si podněty aplikované několik hodin po a před rušivém zásahu

Osobnost a její poruchy: definice

Osobnost sestává z temperamentu , charakteru a inteligence

- temperament- biologická stránka osobnosti (způsob emočního projevu jedince v určité situaci)
- charakter - sociální stránka (trvalá pohotovost projevovat se určitým způsobem ve společenském prostředí)

Definice poruch osobnosti:

- extrémně vystupňované povahové a charakterové rysy, které vedou k poruchám sociální adaptace
- **trvalá povahová odchylka od normy**
- jedinec má takové vlastnosti, kterými trpí jeho okolí a/nebo on sám

Typologie osobnosti

- Hippokratova typologie osobnosti
 - Sangvinik (krev)
 - Melancholik (černá žluč)
 - Cholerik (žluč)
 - Flegmatik (hlen)

Specifické poruchy osobnosti: definice dle (MKN 10)

Vnitřní prožívání a chování se odchyľují od normy a očekávání v dané kultuře. Odchylka musí být zjevná alespoň ve 2 z následujících oblastí:

- **poznávání kognice**
- **afektivitě, emotivitě**
- **zvládání impulzivity a uspokojování potřeb**
- **chování v oblasti osobních a sociálních situací**
- **pocity osobní nepohody, negativní vliv na pracovní a společenské fungování**

Hodnocení osobnosti:

- **dotazníkové metody (MMPI, Cloninger)**
- **projektivní testy**

Specifické poruchy osobnosti: dělení

- paranoidní (vztahovačnost, nedůvěra)
- schizoidní (uzavřenost, citový chlad)
- disociální (protispolečenské chování)
- emočně nestabilní (nestálost, impulzivita)
- histriónská (sebesoustřednost, dramtizování)
- anankastická (perfekcionismus, nejistota)
- úzkostná (vyhýbavá) (nedostatek sebedůvěry)
- závislá (potřeba péče druhých)
- jiné
- projevy nesplňující diagnostická kritéria - osobnostní rysy nebo osobnostní reakce (projevují se jen v zátěžových situacích)